

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра Фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»
(назва магістерської програми)
на тему:
«ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ АУДИТ В УКРАЇНІ»

Виконавець:

студентка ЦЗФН

Малигіна А.С.

Науковий керівник:

к.е.н., доц. Луценко І.С.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах здійснення інтенсивних реформ в Україні та реалізації курсу на європейську інтеграцію національної економіки, особливо важливого значення набуває реформування державного фінансового аудиту з урахуванням стандартів та правил діяльності міжнародних організацій, а також досвіду країн ЄС. Саме у найближчій перспективі державний фінансовий аудит має стати досконалим, надійним та результативним, що забезпечить високу ефективність державних фінансів в Україні.

Мета дослідження узагальнення теоретичних засад державного фінансового аудиту та надання практичних рекомендацій щодо його удосконалення в Україні.

Завдання дослідження:

- висвітлити сутність державного фінансового аудиту як провідної форми державного фінансового контролю;
- дослідити ретроспективу розвитку державного фінансового аудиту;
- визначити та охарактеризувати суб'єкти та види державного фінансового аудиту;
- проаналізувати діючу методiku проведення державного фінансового аудиту Рахункової палати України та ефективність й результативність її діяльності;
- провести моніторинг ефективності діяльності Державної аудиторської служби України у порівнянні з діяльністю Державної фінансової інспекції України;
- продіагностувати виконання бюджетних програм Державною спеціалізованою фінансовою установою «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву за період 2012-2016 рр.;
- узагальнити світовий досвід реформування державного фінансового аудиту в контексті можливостей його імплементації в українську практику;
- визначити пріоритетні напрямки удосконалення державного фінансового аудиту в Україні;
- спрогнозувати коефіцієнти ефективності діяльності Державної аудиторської служби України;

Об'єкт дослідження є державний фінансовий аудит в Україні.

Предмет дослідження є теоретичні та практичні аспекти щодо організації державного фінансового аудиту.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних явищ і процесів. Метод аналізу і синтезу використовувався при визначенні сутності державного фінансового аудиту та його видів й суб'єктів. Метод історичного аналізу застосовувався у дослідженні ретроспективи розвитку державного фінансового аудиту. Метод порівняльного аналізу використовувався при проведенні моніторингу діяльності Державної аудиторської служби України з діяльністю Державної фінансової інспекції України; для узагальнення світового досвіду реформування системи державного фінансового контролю в контексті можливостей його імплементації в українську практику. Методи економіко-статистичного аналізу застосовувалися у дослідженні кількісних та якісних тенденцій розвитку державного фінансового аудиту в Україні.

Інформаційна база дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти з питань організації державного фінансового державного фінансового аудиту, статистичні та інформаційно-аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Рахункової палати України, Державної аудиторської служби України та Одеської області, а також наукові дослідження і публікації вітчизняних і зарубіжних вчених, електронні ресурси світової мережі Internet.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (77 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 107 сторінок. Основний зміст викладено на 93 сторінках. Робота містить 25 таблиць, 14 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні засади державного фінансового аудиту*» розглянуто сутність державного фінансового аудиту як провідної форми державного контролю, яка полягає в незалежній перевірці та аналізі державних ресурсів, достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Крім того, визначено мету, завдання, об'єкти державного фінансового аудиту, а також виділені більш ґрунтовні його принципи, а саме: незалежність, законність, ефективність, відповідальність, неупередженість, професійність, гласність, об'єктивність. Крім того, було досліджено історичний розвиток державного фінансового аудиту та встановлено, що становлення та його розвиток нерозривно пов'язані з еволюцією державного фінансового контролю. Висвітлено характеристику суб'єктів та види державного фінансового аудиту.

У другому розділі «*Оцінювання ефективності державного фінансового аудиту в Україні*» проаналізовано діючі методики проведення державного зовнішнього аудиту Рахункової палати України та ефективності й результативності її діяльності; проведено моніторинг ефективності діяльності як Державної аудиторської служби за 2016 р., так й Державної фінансової інспекції за період 2009– 2015 рр.; здійснено діагностування виконання бюджетних програм Державною спеціалізованою фінансовою установою «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву за період 2012-2016 рр.

У третьому розділі «*Стратегічні орієнтири реформування державного фінансового аудиту в Україні*» досліджено світовий досвід реформування державного фінансового аудиту та можливості його імплантації в українську практику та запропоновано пріоритетні напрямки його удосконалення; проведено прогнозування результативності діяльності Державної аудиторської служби України.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. У результаті висвітлення сутності державного фінансового аудиту встановлено, що він є провідною формою державного фінансового контролю, яка полягає в незалежній перевірці та аналізі державних ресурсів, достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Крім того, визначено мету, завдання, об'єкти державного фінансового аудиту, а також виділені більш ґрунтовні його

принципи, а саме: незалежність, законність, ефективність, відповідальність, неупередженість, професійність, гласність, об'єктивність.

2. Дослідження ретроспективи розвитку державного фінансового аудиту показало, що становлення та його розвиток нерозривно пов'язані з еволюцією державного фінансового контролю. Він зародився ще у давні часи до нашої ери, а однією з наукових дисциплін стає тільки у XIX–XX. Крім того, в Україні державний фінансовий аудит отримав значний розвиток тільки після проголошення її незалежною державою. Також результатом проведення ретроспективного аналізу стало виокремлення основних етапів розвитку державного фінансового аудиту саме в Україні: 1 етап (1991 – 1996 рр.) – зародження та становлення державного фінансового аудиту; 2 етап (1996 – 2006 рр.) – подальший розвиток державного фінансового аудиту на основі використання адаптованого міжнародного досвіду; 3 етап (2006– 2013 рр.) – поглиблення позитивних тенденцій еволюційного розвитку державного фінансового аудиту; 4 етап (2014 р. – сьогодні) – сучасний етап реформування системи державного фінансового аудиту на засадах імплентації міжнародних стандартів аудиту INTOSAI.

3. Визначено, що в Україні головними суб'єктами, які проводять державний фінансовий аудит є Рахункова палата України та Державна аудиторська служба України. Що стосується видів державного фінансового аудиту, то з'ясовано, що державний фінансовий аудит залежно від суб'єктів його проведення поділяється на зовнішній та внутрішній.

4. Проаналізовані методичні рекомендації з проведення Рахунковою палатою фінансового аудиту, де встановлено, що вони є достатньо змістовними та регламентують порядок дій аудиторів Рахункової палати починаючи від того, що повинен робити суб'єкт контролю, яким чином і закінчуючи тим, як оформлювати результати контрольно-перевірочних заходів, що є одним з кроків на шляху ефективної роботи аудиторів Рахункової палати у сфері здійснення державного фінансового аудиту. Крім того, було проведено моніторинг результативності та ефективності діяльності Рахункової палати України та з'ясовано, що незважаючи на зменшення кількості перевірених об'єктів під час реалізації функції контролю, результативність та дієвість, роботи Рахункової палати України та її територіальних органів не знизилися. А інтенсивність та ефективність роботи є нестабільною.

5. Проводячи моніторинг діяльності Державної аудиторської служби за 2016 р., а Державної фінансової інспекції за період 2009– 2015 рр., не можна зробити однозначного висновку щодо ефективності їх діяльності, оскільки за досліджувані періоди спостерігалася нестабільна тенденція показників результативності, інтенсивності та дієвості. Проте, якщо узагальнити результати дослідження, то слід вказати на зменшення інтенсивності та дієвості діяльності контролюючого органу.

Проте позитивним фактором є незначне збільшення значень окремих показників дієвості та результативності контрольних заходів – обсяг відшкодованих бюджетних коштів та обсяг виявлених втрат фінансових ресурсів відповідно.

6. У результаті проведення діагностування виконання бюджетних програм Державною спеціалізованою фінансовою установою «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву за період 2012-2016 рр. було виявлено, що державні програми щодо забезпечення молоді житлом не виконуються, а головними

факторами, які вплинули на ефективність їх виконання стали: надання державної підтримки у обсягах, які не враховують реальну потребу в поліпшенні житлових умов, та низький рівень фінансового забезпечення бюджетних програм; недосконалість нормативно-правових актів, що регулюють діяльність Держмолодьжитла, та недостатність нормативно-правового забезпечення з питань пільгового житлового кредитування молодих сімей; не закріплення за Держмолодьжитлом повноважень щодо обов'язку перевірки на відповідність наданих кандидатами в позичальників документів; зростання заборгованості та недостатньо ефективного проведення претензійно-позовної роботи; відсутність дієвого контролю за станом будівництва житла на всіх його етапах не забезпечує захисту інтересів молоді та створення сприятливих умов для розвитку молодіжного будівництва.

7. Проведення дослідження світового досвіду реформування державного фінансового аудиту дозволило встановити, що іноземний досвід його здійснення, хоча і за різними правилами і в різних умовах, все ж таки має єдину мету – забезпечення ефективного функціонування органів державної влади та раціонального використання суспільних ресурсів за допомогою незалежного, своєчасного та об'єктивного інформування громадськості про результати перевірок. Таким чином, необхідно запозичити та використовувати найбільш придатні до наших умов види, методи, засоби здійснення державного фінансового аудиту. Крім того було проаналізовано вищі державні органи країн які здійснюють державний фінансовий аудит, а саме: Великобританії, Швеції, Франції, Угорщини, Італії, Словенії, Фінляндії.

8. У результаті аналізу проблем у функціонуванні державного фінансового аудиту в Україні, на нашу думку, реформування та його удосконалення необхідно здійснювати за наступними напрямками: внесення змін до законодавчих актів, що регулюють сферу фінансового контролю з урахуванням наданих вище рекомендацій; розробка документів, які визначають загальні стандарти та процедури внутрішнього фінансового контролю і аудиту, що є базовими для діяльності органів контролю і аудиту в усіх міністерствах і відомствах, цільових фондах, а також органах фінансового контролю та аудиту місцевого рівня; вивчення питання про доцільність створення регіональних управлінь Рахункової палати України в усіх обласних центрах країни, діяльність яких поширюватиметься на відповідні регіони (області); розробка методик та інструкцій з метою запровадження аудиту на рівні місцевих фінансів; проведення моніторингово-аналітичних досліджень з питань оцінювання результативності та ефективності аудиту у бюджетному процесі на різних рівнях і в різних ланках бюджетної системи; встановлення обов'язкового періодичного аудиту для всіх суб'єктів підприємницької діяльності й відповідальності аудиторських фірм і безпосередньо аудиторів за об'єктивність і повноту контролю; зовнішній фінансовий аудит за надходженням до бюджетів усіх рівнів та витрачанням бюджетних коштів, у тому числі місцевих бюджетів та трансфертів, повинен здійснюватися Рахунковою палатою України та її регіональними представництвами.

9. У результаті прогнозування результативності діяльності Державної аудиторської служби України встановлено, що результативність цих заходів у роках

зменшення контрольних заходів залишиться стабільно високою та навіть збільшиться. Так, у 2017 р. фінансові порушення були виявлені на 92,9% перевірених підприємств, у 2017 році – на 92,3 %, у 2018 році – на 93,4%.

АНОТАЦІЯ

Малигіна А.С. «Державний фінансовий аудит в Україні».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою професійного спрямування «Державні та муніципальні фінанси». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2017.

У кваліфікаційній роботі висвітлюються теоретичні засади державного фінансового аудиту, а саме: сутність державного фінансового аудиту як провідної форми державного фінансового контролю, його ретроспектива розвитку, а також характеризуються й визначаються суб'єкти та види державного фінансового аудиту. Проводиться оцінювання ефективності державного фінансового аудиту в Україні. Досліджується світовий досвід реформування державного фінансового аудиту в контексті можливостей його імплементації в українську практику. Визначаються пріоритетні напрямки удосконалення системи державного фінансового контролю в Україні.

В процесі роботи зроблено висновки та пропозиції щодо напрямків вдосконалення державного фінансового аудиту в Україні.

Ключові слова аудит, державний фінансовий аудит, фінансовий контроль, бюджетні програми, бюджетні установи.

ANNOTATION

Ivanov I. "State Financial Audit in Ukraine".

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty «072 "Finance, Banking and Insurance» under the master's program «State and municipal finances». – Odessa National Economics University. – Odessa, 2017.

The paper reveals the relevance of the research in the chosen direction, sets the problem, the purpose and objectives of the study, and determines the subject and object of the study.

The qualitative work covers the theoretical principles of the state financial audit, namely: the essence of the state financial audit as a leading form of state financial control, its retrospective development, as well as the subjects and types of public financial audit are characterized and determined. An assessment of the effectiveness of public financial audit in Ukraine is conducted. The world experience in reforming the state financial audit in the context of the possibilities of its implementation in Ukrainian practice is researched. The priority directions of improvement of the system of state financial control in Ukraine are determined.

In the course of work, conclusions and suggestions were made regarding the directions of improvement of the state financial audit in Ukraine.

Keywords: audit, state financial audit, financial control, budgetary programs, budgetary institutions.